

Anteckningar från EULITA-mötet i Strasbourg 8-9 april 2016

Bästa kollegor,

Rättstolkarnas nya styrelse har haft sitt konstituerande möte och jobbar vidare mot nya och gamla mål.

Den 8-9 april ägde EULITA:s årliga möte rum i Strasbourg. Som ni vet är EULITA en europeisk paraplyorganisation för rättstolk- och rättsöversättarföreningar i Europa. Mer information finns på www.eulita.eu. Undertecknad var närvarande för att representera Rättstolkarna bland ett hundratal delegater, mestadels från andra europeiska länder.

Den första dagen ägnades åt ett besök på Europarådet, som ju har sitt säte i Strasbourg. Europarådet grundades 1949 för att skydda mänskliga rättigheter över hela Europa i kölvattnet av det andra världskriget. Europarådet har 47 medlemsländer, i princip alla länder i Europa, inklusive Ryssland, men inte Vitryssland. Generalsekreterare är Norges före detta statsminister Thorbjørn Jagland. Man har plenarsessioner fyra gånger om året med 324 delegater. De officiella språken i Europarådet är engelska och franska, men även ryska, tyska, turkiska och italienska är arbetspråk och får också tolkning i plenum, eftersom de länderna bidrar mest till budgeten. Spanien, Grekland samt ibland Azerbajdzjan bekostar sin egen tolkning.

Vi bjöds på ett intressant anförande av Chloé Chenetier Keeping, som arbetar som tolk på Europarådet. Hon beskrev ett arbete med sittningar på mycket hög juridisk nivå, som i de flesta fall tolkas enbart från engelska till franska och tvärtom. Ett litet antal tolkar är anställda av Europarådet, men de flesta möten kräver att frilanstolkar anlitas.

Sedan 1949 har Europarådet utarbetat ett par hundra internationella konventioner, exv. mot våld mot kvinnor eller för att bekämpa rasism och intolerans. Man griper in i medlemsländerna för att följa upp att konventionerna efterlevs. Exempel på detta är besök på kvinnojourer för misshandlade kvinnor i ett medlemsland, och sedan möten på hög nivå. Här används konsekutivtolkning och ca 1 500 tolkar anlitas varje år i medlemsländerna för dessa besök.

Europarådet har ett kvalitetsarbete med tolkarna. Det ställs höga krav. Det finns en etisk kod om tystnadsplikt, precision, förbättringsarbete, solidaritet osv. Tolkarna vill skapa ett nära samarbete med Europarådet och förklara varför tolkarna arbetar så eller så. Det leder till ett förtroendefullt förhållande och utbyte av information och handlingar.

Vi fick även tillfälle att besöka den Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, som tillhör Europarådet och ligger alldeles intill. Domstolen arbetar uteslutande med oklarheter och tvister kring tillämpandet av den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. En privatperson kan dra ett land inför rätta vid den Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter efter att ha uttömt alla möjligheter till överklagan i sitt land. Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter är Europas samvete. Det är olika många domare i olika mål. Som allra flest är det 28 domare i plenum. Domarna kommer från 47 olika länder, men representerar inte ländernas intressen.

Domstolen har inga egna tolkar utan använder sig av Europarådets. Tolkarna i Europarådet har gott om förberedelsetid för sina uppdrag och tillgång till material. Det kan röra sig om upp till 12 timmars förberedelsetid inför en förhandling. Man arbetar särskilt noga med

pläderingen. En av utmaningarna för tolkarna är att talarna inte nödvändigtvis talar sitt modersmål.

Strasbourg har länge varit ett europeiskt nav för översättare och tolkar, vilket vi fick veta mer om under ett anförande av Helen Schnelzauer-Sontag från Strasbourgs universitet. Redan år 842 svors Strassburg-ederna om uppdelning av land mellan Karl den Stores barnbarn, och de översattes från latin till franska och tyska. Under seklernas lopp har staden sedan varit ett centrum för handel, politik och diplomati vilket förstås har medfört ett stort behov av tolkning och översättning. Staden har bytt nationstillhörighet fem gånger på några hundra år, och vissa tyska lagar är än i dag giltiga. Den franska översättningen av dem blev inte förklarad officiell av de franska myndigheterna förrän 2013, varför man länge har hänvisat till den tyska originaltexten i rätten, och behovet av tolkning och översättning har förstås även där varit stort. Den tyska dialekten elsassiska är fortfarande ett officiellt tolkspråk i domstolarna i provinsen Alsace, där Strasbourg ligger.

Ett föredrag av ordföranden i Alsaces rättstolkförening CRETA gav vid handen att tolkarna kämpar både mot dåliga arvoden och precis som vi mot användandet av okvalificerade tolkar. Däremot berättade en annan fransk tolkkollega från norra Frankrike att man har obligatoriska introduktionskurser för alla tolkar som ska skriva in sig på tolklistan i en domstol, och dessa kurser organiseras av rättstolkföreningen! Jag tycker själv att detta låter mycket intressant och ska ta reda på mer.

EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA, arbetar nu med ett projekt om hur EU:s direktiv 2010/64 om förstärkt rätt till tolk i brottmål har implementerats i de olika medlemsländerna. Jana Gajdošová från FRA gav oss en presentation av vad man har kommit fram till hittills. Det var många nedslående exempel, där man fortfarande kämpar mot användande av okvalificerade tolkar på många håll. Men så togs exemplet Södertörns tingsrätt i Sverige upp. Deras policy framhölls som ett positivt exempel. Jag tog till orda och berättade att den är utarbetad bland annat med hjälp av vissa av våra styrelsemedlemmar samt att den är till stor hjälp, inte bara för tolkar som arbetar där utan även för oss som förening i våra kontakter med andra domstolar. Vi kan hänvisa till Södertörns TR:s policy och säga "det funkar där, varför inte hos er?" Läs mer om FRA:s projekt här:

<http://fra.europa.eu/en/project/2015/right-interpretation-and-translation-and-right-information-criminal-proceedings-eu>

Slutligen innehöll konferensen också en givande diskussion om rättslig expertis. Enligt fransk lag anses tolken vara en språkexpert i rätten, och vissa hävdar att expertisen även omfattar att uttala sig om varifrån en person kommer baserat på hans/hennes dialekt. De flesta av delegaterna och talarna var eniga om att detta inte alls är vårt verksamhetsområde. Vi är inte experter på språk utan på att tolka. Vi måste förhålla oss neutrala. Jag bad om ordet och berättade att vi i Sverige inte ens får uttala oss om en kollegas tolkning i tingsrätten när vi sitter i hovrätten. Vi får inte ta på oss två roller samtidigt.

EULITA:s vice ordförande, Christiane Driesen, påminde om att det handlar om mänskliga rättigheter. Vi måste bevara vår ödmjukhet och inte göra det vi inte kan, exv. påstå oss kunna uttala oss om annat. Det kan gälla en människas fortsatta öde som avgörs genom vår utsaga.

Sammantaget var det en mycket givande konferens som också innehöll intressant utbyte med kollegor från olika länder i pauserna. Konferensen avslutades med EULITA:s årsmöte. Mer

information om det kommer när protokollet och verksamhetsberättelsen för det gångna året har blivit tillgängliga. Jag kan redan nu berätta att av sju nuvarande medlemmar i EULITA:s styrelse kommer fem att avgå och bytas ut nästa år. Det innebär att nya kandidater kan nomineras, och vi har inlett samtal med FAT samt föreningar i Danmark och Finland för att eventuellt föreslå en nordisk representant. Mer om detta senare.

Anna Lundberg, ordförande i Rättstolkarna